

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 5/2009 rd**

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen och av vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 14 april 2009 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen och av vissa lagar som har samband med den (RP 50/2009 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Pertti Siiki, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringsråd Panu Pykönen, finansministeriet
- överinspektör Taito von Konow, Skattestyrelsen
- distriktschef Kaarina Myyri-Partanen, Nylands arbetarskyddsdistrikt

- utvecklingschef Markus Palomurto, Pensionsskyddscentralen
- chefsjurist Timo Koskinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- sakkunnig Jyrki Hollmén, Finlands Näringsliv
- juridisk expert Outi Tähtinen, Företagarna i Finland rf
- jurist Jukka Siurua, Byggnadsförbundet rf
- arbetsmarknadschef Tapio Kari, Byggnadsindustrin RT rf
- direktör Eero Lankia, Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf
- sakkunnig Markku Hirvonen.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- Akava rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen kompletteras med bestämmelser om arbetarskyddsmyndighetens rätt att trots sekretessbestämmelserna få de uppgifter av

skatteförvaltningen och Pensionsskyddscentralen som är nödvändiga för att genomföra tillsyn.

I lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen, lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningssuppgifter, lagen om pension för ar-

betstagare och lagen om pension för företagare föreslås samtidigt nya bestämmelser om hur myndigheter på eget initiativ kan lämna ut uppgifter till andra myndigheter.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Utskottet anser att propositionen är mycket viktig och behövlig. Den knyter an till riksdagens uttalande utifrån utskottets betänkande AjUB 6/2008 rd. Där förutsatte riksdagen att regeringen senast i början av 2009 års riksmöte lämnar en proposition till riksdagen med utökad rätt till information för arbetarskyddsmyndigheterna. Utskottet noterar med tillfredsställelse att propositionen nu har förelagts riksdagen.

Genom propositionen förbättras arbetarskyddsmyndighetens rätt att få de sekretessbelagda uppgifter av skatteförvaltningen och Pensionsskyddscentralen som är nödvändiga för att genomföra tillsyn. Dessutom förbättras det frivilliga informationsutbytet mellan arbetarskyddsmyndigheterna, skattemyndigheterna, Pensionsskyddscentralen och pensionsanstalterna.

Informationsutbytet mellan myndigheterna är avsett att komplettera de utredningar som företagen själva ska lämna in. Tillsynen enligt beställaransvarslagen kommer fortfarande i första hand att bygga på uppgifter och handlingar som lämnats av företagen.

Arbetarskyddsmyndigheten ska ha rätt att få uppgifterna av skatteförvaltningen och Pensionsskyddscentralen avgiftsfritt. Men om den som lämnar ut uppgifterna får väsentliga extra kostnader för att behandla uppgifterna, ska kostnaderna ersättas. Med tanke på statens sparmål för alla förvaltningskostnader finns det en risk att arbetarskyddsmyndigheterna inte kommer att ha tillräckligt med anslag för att ersätta sådana här kostnader. Utskottet framhåller att kostnadsersättningarna inte får bli något hinder för att be-

gära uppgifter. Därför är det påkallat att regeringen ger akt på i vilken utsträckning kostnadsersättningar krävs och ser till att arbetarskyddsmyndigheterna får de anslag de behöver.

Bekämpning av svart ekonomi

Den svarta ekonomin förorsakar förluster på hundratals miljoner euro årligen för samhället och hederliga företag. Den pågående recessionen har ytterligare skärpt konkurrensen om beställningar. Enligt sakkunnigutlåtanden har den skärpta konkurrensen också lett till fler osunda företeelser på marknaden.

Ett syfte med beställaransvarslagen är att motverka svart ekonomi genom att se till att de företag som ingår avtal om hyrd arbetskraft och underleverans fullgör sina samhällliga skyldigheter i fråga om minimianställningsvillkor, skatter och pensionsförsäkringspremier. Den föreliggande propositionen är avsedd att effektivisera tillsynen över lagen genom att ge arbetarskyddsmyndigheterna rätt att av skatteförvaltningen och Pensionsskyddscentralen få de uppgifter de behöver för tillsynen.

För arbetet mot svart ekonomi är det viktigt att myndigheternas resurser disponeras rätt och att myndighetstillsynen genomförs i rätt tid. Dessutom är det av stor betydelse att polisen, skatteförvaltningen och arbetarskyddsmyndigheterna samverkar. Det är nödvändigt att underlätta och förbättra samverkan och informationsutbytet mellan myndigheterna för att de så effektivt som möjligt ska kunna rikta in sina begränsade resurser på de företag som med fog misstänks för oklarheter.

Bekämpningen av svart ekonomi förlorar i trovärdighet därför att brottsutredningen, åtalsprövningen och rättegångarna drar ut på tiden.

Följaktligen blir insatserna mindre effektiva samtidigt som den brottsliga verksamheten kan fortgå under processen. Utskottet anser det viktigt att myndigheterna får mer resurser för att bekämpa svart ekonomi och så att brottsutredningen och behandlingstiderna inte blir oskäligt långa.

Informationsutbytet mellan myndigheterna bör effektiviseras ytterligare

Vid utfrågningen av sakkunniga i utskottet kom det fram att möjligheterna till informationsutbyte och myndighetssamarbete behöver förbättras också efter att den föreliggande propositionen har godkänts, så att arbetet mot svart ekonomi blir effektivare. Sakkunniga har föreslagit bl.a. att arbetarskyddsmyndigheternas rätt till information också ska gälla t.ex. uppgifter som skatteförvaltningen har fått in i anknytning till skatteinspektioner och att rätten att lämna ut information ska ändras till en skyldighet att lämna ut information och gälla också tillsynen över lagen om utstationerade arbetstagare. För att arbetarskyddsmyndigheterna snabbt och effektivt ska komma åt pensionsinformation föreslås de få rätt till information från Pensionsskyddscentralen och också direkt från pensionsbolagen.

Enligt utredning har social- och hälsovårdsministeriet för avsikt att genast starta en trepartsutredning om tillsynen över minimianställningsvillkor och svart ekonomi som ett led i arbetarskyddstillsynen plus informationsutbytet mellan arbetarskyddsdistrikten och arbetspensionsanstalterna. Ministeriet har meddelat att de sakkunnigas förslag till ändringar i lagstiftningen ska behandlas i samband med det här utredningsarbetet. Utskottet påskyndar arbetet med utredningen och beredningen av en anknytande proposition.

En offentlig informationstjänst enligt regeringsprogrammet

Enligt beställaransvarslagen ska beställaren begära vissa bakgrundsuppgifter av en avtalspart som beställaren ingår ett avtal med om hyrd arbetskraft eller underleverans. Lagen är avsedd

att främja konkurrens på lika villkor mellan företagen och efterlevnad av anställningsvillkoren. Den ger också företagen möjligheter att försäkra sig om att företag som de ingår avtal med fullgör sina lagfästa förpliktelser som avtalsparter och arbetsgivare.

Det är svårt att nå målen i beställaransvarslagen med dagens myndighetsresurser, om bara myndigheterna har rätt att kontrollera att de uppgifter och handlingar som lämnas in av företagen stämmer. Eftersom arbetarskyddsmyndigheterna har så liten tillsynskapacitet och inspektionerna är få, upptäcker de bara en liten del av de felaktiga uppgifterna och förfalskade handlingarna. De företag som bryter mot lagen får alltså oskäligt stor konkurrensfördel på de hederliga företagens bekostnad.

Så länge informationen lämnas på papper finns det risk för förfalskningar. För att undvika förfalskningar och oklarheter behövs det snarast möjligt ett nytt system där uppgifterna om företagen kan kontrolleras i tillförlitliga digitala informationssystem. För byggsektorn har det redan upprättats en webbtjänst på frivillig basis som ska främja en effektiv måluppfyllelse i fråga om beställaransvarslagen. Företagens skatte- och pensionsuppgifter i webbtjänsten tillhandahålls elektroniskt direkt av skattemyndigheten och arbetspensionsbolagen med hjälp av ett fullmaktsförfarande. På så sätt undviks förfalskade handlingar och beställaren kan kontrollera företagets uppgifter direkt i registret. Webbtjänsten täcker in de flesta av de största företagen i sektorn men ändå bara en bråkdel av alla företag i sektorn.

I programmet för statsminister Matti Vanhans andra regering står det i kapitel 11.5 Boende, markpolitik och byggande: "Inom ramen för bekämpandet av grå ekonomi utreds möjligheten att skapa en offentlig informationstjänst genom vilken det kan säkerställas att en tjänsteleverantör har skött skatte-, arbetsgivar- m.fl. förpliktelser som sig bör." För att målen i beställaransvarslagen ska nås bör det bli så lätt som möjligt för beställarföretagen att följa lagen, på så sätt att de själva enkelt och tillförlitligt kan ta reda på fakta om samarbetspartnern och först se-

dan besluta om en eventuell beställning. Då undviks de flesta problemen och de hederliga företagen får en betydligt bättre ställning på marknaden. Samtidigt underlättas tillsynen och myndigheterna kan sätta in resurser på verkliga problemfall.

Det är angeläget att regeringen ser till att en offentlig informationstjänst enligt regeringsprogrammet skyndsamt inrättas.

Förslag till beslut

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att lagförslagen godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 13 maj 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Arto Satonen /saml
vordf. Jukka Gustafsson /sd
Hannakaisa Heikkinen /cent
Arja Karhuvaara /saml
Johanna Karimäki /gröna
Merja Kyllönen /vänst

Jari Larikka /saml
Markus Mustajärvi /vänst
Sanna Perkiö /saml
Paula Sihto /cent
Katja Taimela /sd
Jyrki Yrttiaho /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.

RESERVATION

Motivering

I samband med utfrågningen av sakkunniga i utskottet gjordes två konkreta förslag till ändring av lagförslagen. Orden "anmälningar som lämnats till Skatteförvaltningen" föreslogs bli strukna i 4 a § 1 mom. 1 punkten i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen, och i 18 § 4 punkten i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningssuppgifter föreslogs en ändring som skulle utsträcka lagen till att omfatta också tillsynen över utstationerade arbetstagare. Båda förslagen är motiverade, för propositionen lyfter uttryckligen fram ett smidigt myndighetssamarbete och problemen med tillsynen över användning av utländsk arbetskraft.

Social- och hälsovårdsministeriet konstaterar i sitt svar att ändringsförslagen och frågor kring dem tas upp i en trepartsutredning. Men också om man tar upp uppenbara problem är det inte alls säkert att något konkret förbättringsförslag vaskas fram under utredningens gång. Det kommer i vilket fall att dröja med en lösning på tillsynsproblemen i och med att den grå och den svarta ekonomin fortsätter att öka konkurrensnedvridningarna och skatteinkomstbortfallet under lågkonjunkturen.

I slutet av betänkandets motivering uppmärksammas kapitlet 11.5 Boende, markpolitik och byggande i regeringsprogrammet, där det sägs: "Inom ramen för bekämpandet av grå ekonomi utreds möjligheten att skapa en offentlig informationstjänst genom vilken det kan säkerställas att en tjänsteleverantör har skött skatte-, arbetsgivar- m.fl. förpliktelser som sig bör". I betänkandet ville en majoritet i utskottet påskynda en sådan informationstjänst. Vi anser att utskottet borde ha påskyndat informationstjänsten genom att komma med ett krav på att riksdagen ska godkänna ett uttalande om den.

Förslag

Vi föreslår

att lagförslag 3 och 4 godkänns utan ändringar,

att lagförslag 1 och 2 godkänns med ändringar (Reservationens ändringsförslag) och

att ett uttalande godkänns (Reservationens förslag till uttalande).

Reservationens ändringsförslag**1.****Lag****om ändring av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen av den 20 januari 2006 om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006) nya 4 a och 4 b § som följer:

4 a §

Rätt att erhålla upplysningar om beskattning och pensionsförsäkringar

Utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om rätten att få upplysningar har arbetarskyddsmyndigheten rätt att få upplysningar enligt följande:

1) från Skatteförvaltningen för tillsynen över att lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlåtande av utomstående arbetskraft (1233/2006) iakttas och över att minimivillkoren för anställningsförhållanden följs nöd-

vändiga uppgifter om hur en klient fullgjort sin skyldighet att betala skatt och om betalningsarrangemang för betalning av skatt samt nödvändiga uppgifter (*utesl.*) för utredning av antalet anställda, betalda löner och näringsutövning,
(2 punkten som i AjUB)
(2 och 3 mom. som i AjUB)

4 b §

(Som i AjUB)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i AjUB)

2.

Lag**om ändring av 18 § i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter**

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 18 § 1 mom. i lagen av den 30 december 1999 om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter (1346/1999), sådant det lyder i lag 1108/2006 och 504/2008, en ny 4 punkt, varvid den nuvarande 4 och 5 punkten blir 5 och 6 punkt, som följer:

18 §

Skatteförvaltningens rätt att på eget initiativ lämna ut uppgifter

Skatteförvaltningen kan utan hinder av sekretesskyldigheten på eget initiativ lämna ut beskattningsuppgifter jämte identifieringsuppgifter om den skattskyldige:

4) till arbetarskyddsmyndigheten då de uppgifter som lämnas ut är sådana som konstaterats i

samband med skattekontroll och som kan vara relevanta för arbetarskyddsmyndigheten i dess tillsyn över iakttagandet av lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlåtande av utomstående arbetskraft (1233/2006) och lagen om utstationerade arbetstagare (1146/1999).

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i AjUB)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt inrättar en offentlig informationstjänst enligt förslaget i regerings-

programmet för att underlätta verkställigheten av lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlåtande av utomstående arbetskraft och kampen mot svart ekonomi.

Reservation

AjUB 5/2009 rd — RP 50/2009 rd

Helsingfors den 13 maj 2009

Markus Mustajärvi /vänst
Jyrki Yrttiaho /vänst
Merja Kyllönen /vänst

Jukka Gustafsson /sd
Katja Taimela /sd